

בעזרת השם יתברך

עולת שבת בישבתו

תצוה

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בישבתו

יוצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש
מכון להר"ל ולהפיץ ספרי רבתינו הקדושים

published by:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:

הוצאת אמת

Copyrighted © 2019 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

נשמח לקבל ולשמוע

הערות והצעות

מהלומרים החשובים

רובי המאמרים הופיעו

בגיליוני 'חודש בחודש'

שיצאו לאור על-ידי:

'איחוד חסידי מונקאטש'

מחבר: **בראדרי**
929.301.6149

תוכן ענינים

ניצוצי אור

על פרשת השבוע

ילמדנו רבינו

שמחה גדולה ומפוארה

לכנת הספיר

על פסוקי הפרשה

דעה חכמה לנפשך

על שם הפור

מילין שפירין

מלחמה לד' בעמלק מדר דר

בענינת דיומא

החודש אשר נהפך

פרשת תצוה

נקרא שושבינא דמטרונתא. והכוונה על דרך הפשט, דתפקיד שושבין מצד החתן הוא לתבוע המתנות והגדן שהבטיח צד הכלה. והשושבין מצד הכלה מבקש ותובע המתנות לטובת הכלה. על-דרך-זה משה רבינו - שושבין המלך, ציווה את ישראל שידליקו לפניו יתברך נרות, "להעלות נר תמיד". אבל אהרן הכהן, שושבין של כנסת ישראל, המשיך כפרה על-ידי הקטורת לישראל, "יכפר עליכם לדרתיכם".

חיים ושלום

ויקחו אליך שמן זית זך (כו, ב)

נודע מאריז"ל (ליקוטי תורה פ' ראה) שכל מצוה שאדם עושה, ובפרט עסק התורה, מאירה בו בפניו. ומקרא מלא הוא (קהלת ח, א) חכמת אדם תאיר פניו. אמנם כל זאת כשלומד בלי פניות של שלא לשמה או גאות וכיוצא. וזהו שאמר הכתוב "ויקחו אליך שמן זית" היינו חכמת התורה (עיין מנחות פה, ב), "זך" - בלי שמרים, היינו ללא פניות, ואז יזכה "למאור" שחכמתו תאיר פניו.

תפארת בנימ

ואתה תצוה גו' ויקחו אליך שמן זית (כו, ב)

איתא במדרש (תנחומא, תצוה סימן א פ"א) ללמדנו רבינו, קטן לכמה נימול. יש לפרש בפשיטות השייכות זה לזה. דהנה כבר הקשו חז"ל על הטעם שציווה השי"ת לבני ישראל שהם ידליקו נרות בבית המקדש "וכי לאורה הוא צריך" (שבת כב, ב). אלא חפץ השי"ת במעשי התחתונים להיות נחת רוח לפניו. והנה אמרו רז"ל (תנחומא, תזריע סימן ה פ"א) להביא ראיה ממילה שמעשי בשר ודם עדיף, שאם-לא-כן היה האדם נברא נימול. וזהו שאמר "ויקחו אליך שמן זית זך", אפילו שבאמת אינה צריכה להקב"ה אלא שחפץ במעשינו, ועל-זה קאמר במדרש "למדנו רבינו קטן לכמה נימול", שהוא כמו מילה שחפץ השי"ת במעשינו.

חיים ושלום

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך (כו, ב)

בנעוץ סוף הסדרה - וכפר אהרן גו' לדרתיכם - לתחלתה: בזהר (ח"ג נג, ב) נקרא משה שושבינא דמלכא, ואהרן

ויקחו אליך שמן זית זך (כו, ב)

ובמדרש (שמו"ר פ"ו כ): הה"ד (איוב יד, טו) תקרא ואנכי אענך. ויש להבין הדבר על-פי הגמרא (ברכות ח, א): ר' אמי ור' אסי לא הוו מצלי אלא ביני עמודי במקום דהוו גרסי, כי תפלה ללא תורה לא נחשבת כל-כך כמו תפילה עם תורה. והאור החיים הק' פירש "שמן זית זך" רומז לתורה, כמו שאמרו בזוהר (ח"ג לג, א) מה שמן מאיר לעולם כך התורה מאיר לעולם, על כן כתיב שמן זית זך שצריך ללמוד תורה לשמה. וזו הכוונה בדברי המדרש שאם תקדים לימוד תורה לתפילתך יקוים בך תקרא ואנכי אענך.

תפארת בני

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל (כה, א)

ברמב"ם (פ"ג מהל' שמיטה ויובל ה"ג) "לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו להבדל לעמוד לפני ד' לשרתו ולעובדו כו', הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ד' חלקו ונחלתו כו'". וזה "את אהרן ואת בניו מתוך בני ישראל", היינו שגם אלו מתוך בני ישראל שהם כמו אהרן ובניו תקרב אליך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ועשית בנדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כה, ב)

יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (זבחים פח, ב) שבגדי כהונה מכפרים על עונות. אך אצל אהרן שלא חטא לא היו צריכים הבגדים לכפר, וזה עצמו היה לכבוד ולתפארת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

והם יקחו את הזהב ואת התכלת גו' (כה, ה)

פירש"י: אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב כו'. ויש לבאר שהוא על-פי הנאמר "ויקחו לי תרומה" ופירש"י "לי לשמי", שמשעת לקיחה צריך לכוון לשם ד'. ולכן רק אותם שהכירו בכוונות עשיית הבגדים, הם היו צריכים ליקח אותם, כי מאז כבר היו מכוונים כל פעולה לשם ד'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאאתי רוח חכמה גו' לקדשו לכהנו לי

(כה, ג)

גם אל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה כו' צריך שתדבר ותאמר להם שעיקר חכמת הלב היא "לקדשו לכהנו - לי" לשמי, להיות מעשיהם לשם שמים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אבני זכרון לבני ישראל (כה, יב)

אמרו בתקוני זהר (הקדמה י, א) שכל אבן אשר מראהו חיוור מושפע מחסד וסגולתו לאהבה, ואשר מראהו אדום מושפע מגבורה וסגולתו ליראה. וזה בא להורות שבכל גוון שיראה האדם יתבונן באיזה מדה הראוהו מן השמים ויתאמץ בזה לעבודתו. וזה יש לומר "אבני זכרון לבני ישראל", שיראו בני ישראל את האבנים, ויזכרו את חובתם המוטל עליהם, ביראה ובאהבה.

אגרא רכלה

זו אור על פניו לעולם. וכתב על כך בספר נועם מגדים שזהו דוקא כאשר נתן צדקה מוסף כשר, אבל אם הוא ח"ו מגניבה או גזילה, אז הצדקה נעשה מסנגור לקטיגור. ועל-זה רומז הכתוב "ועשית ציץ זהב טהור", ציץ לשון ראייה מלשון (שיר השירים ב, ט) מציץ מן החרכים, פירוש שתראה להשגיח על זהבך וממונך שיהיה טהור, ואז תזכה ל"פתיחת עליו פיתוחי חתם קודש לד", שיחקק בך, כחותם זה שאינו נמחק, אור ממצות הצדקה.

תפארת בנים

והיה המזבח קדש קדשים כל הנוגע במזבח יקדש (כט, לו)

"מזבח" הוא ענין מסירת נפש. וזה אשר מוסר-נפשו ממש להשי"ת הרי הוא "קודש הקדשים". ברם, גם מי שיש בו רק נגיעה וניצוץ ממדרגת מסירת-נפש, גם הוא יקדש לד'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים גו' (ל, ה)

אמרו חז"ל (פסחים סו, ב) כל המתיהר - אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו. וזהו שאמר הכתוב "ובהעלות אהרן את הנרות", בעשותו התורה והמצות, והוא עם-כל-זה בעיני עצמו בבחינת "בין הערביים", רק אז "יקטירנה קטורת תמיד לפני ד' לדורותיכם", שחכמתו מתקיימת תמיד, ואל יפסוק ממנו ומזרעו אחריו לעולם.

תפארת בנים

אבני זכרון לבני ישראל גו' לפני ד' על שתי כתפיו לזכרון (כה, יב)

נראה ששמות בני ישראל על האבנים, מלבד מה שהיה לפני ד' לזכרון, היה גם "זכרון לבני ישראל", היינו שישראל צריכים לזכור תמיד איך שמותם חרוטים על האבנים, ובוזו ישמרו עצמם מן החטא, שהרי איתא במדרש (תנחומא וישב ב) שכך היה משפט החשן, שכל שבט שעושה מצוה מגיה אבנו ומבהיק אורה, וכל שבט שעובר עבירה אבנו כהה. וכן מצינו במדרש (תנחומא שם ה) עה"כ (בראשית לט, ח) וימאן - למה מאן, א"ר יהודה בר שלום שראה אקונין של אביו וא"ל, יוסף עתידין אחיך להכתב באבני אפוד, תרצה שתהא חסר מכללך. הרי שזכירת אבני אפוד מציל מן החטא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ונשא אהרן את שמותם לפני ד' על שתי כתפיו לזכרון (כה, יב)

יש לפרש, על-פי מה שאמרו במדרש (שמו"ר פ"א ה): ואלה שמות בני ישראל, על שם גאולת ישראל נזכרו כאן, ראובן על שם ראה ראיתי את עני עמי (שמות ג, ז), שמעון על שם וישמע אלקים את נאקתם (שם ב, כד). וזהו שאמר ש"נשא אהרן את שמותם לפני ד'", היינו שמותם של השבטים שנקראו על שם גאולת ישראל, "לזכרון", כדי שיהיו לזכרון לפני השי"ת לעורר בעד הגאולה שלימה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פיתוחי חתם (כה, לו)

כתב האריז"ל (ליקוטי תורה פרשת ראה) שאדם המקיים מצות צדקה, נשאר ממצוה

ילמדנו רבינו

שמחה גדולה ומפוארה

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ראש חודש אדר תש"ג

מיהייב איניש לבסומי בפוריא כו' (מגילה ז, ב). וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הט"ז) "כיצד חובת סעודה זו, שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כו' ושותה יין עד שישתכר כו'". וצ"ב, הלא בכל יום טוב - אף שיש חובת סעודה ושמחה, הזהיר הרמב"ם (פ"ו מהל' יו"ט ה"כ) "כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא ימשך ביין ובשחוק וקלות ראש וכו' שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות כו'". ואם כן איך שותין יין בפורים עד כדי שכרות, והלא כתב הרמב"ם שאין זו שמחה אלא הוללות וסכלות.

ונראה לפרש, דתרי גווני שמחה איכא, יש שמחה חיצונית ויש שמחה פנימית ואמיתית. שמחה חיצונית היינו ששמחתו בא על ידי דברים צדדים, כגון אכילת בשר ושתיות יין, אבל אינו שמח באמת עם המאורע והנס. ושמחה כזו יכול להביא את האדם לידי שחוק וקלות ראש. משא"כ שמחה פנימית - מה שהלב בעומקו שמח באמת עם הנס, אינו יכול להסתיים בהוללות וסכלות, שהרי לבו מלא שמחה אמיתית.

והנה אמרו חז"ל (תענית ל, ב) "מי שאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה", ונראה דאין הכוונה בתורת עונש, שהרי לא נחשב מי שאינו מתאבל על ירושלים בין אותן שלא יזכו לתחיית המתים, וא"כ כשיקום בתחיית המתים ויראה העיר בנויה למה לא ישמח. אלא הכוונה הוא, שבמציאות לא ירגיש בהשמחה, דרך כשמרגישים בצער העדר הבית-המקדש וגלות השכינה - שמחין בבנינה ובגאולתה בשמחה של אמת, אבל מי שלא היה חסר לו הבית-המקדש אינו שמח בפנימיתו בעומקא דליבא בבנין הבית. משל למה הדבר דומה, לאב שעלה לו חינוך בנו ביגיעות רבות, או שבנו היה חולה אנוש ל"ע, וכשזוכה להביא אותו בכרית הנישואין בשעטו"מ הרי לבו מלא רנה ושמחה עד אין ערוך, אבל בבנו שלא עבר עמו כל היגיעות והקישוים, ולא הצטער בגידולו, אין שמחתו גדולה ועמוקה כל-כך. כמו-כן בשמחת ירושלים, מי שאינו מתאבל על ירושלים אינו מרגיש בהשמחה. ונמצא מזה ששמחה פנימית ואמיתית בא בשעה שהאדם היה שרוי בצער ויגון מקודם על-זה.

והנה צריכין להבין מה שאמרו חז"ל (תענית כט, א) "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כן משנכנס אדר מרבין בשמחה", דמה שייכא חיוב השמחה באדר בחיוב האבילות באב. אמנם נראה לתרץ, שבאמת אין שמחת אדר מתחלת בחודש אדר אלא בחודש אב, והיינו כי שמחת ימי הפורים הרי הוא שמחת מחיית עמלק, מעין השמחה דלעתיד-לבוא, וכמ"ש "תשועתם היית לנצח", שאז התחיל כבר להתנוצץ הישועה הנצחית של גאולה העתידה. והרגשת שמחה זו באדר תלוי בחודש אב. דכפי שממעטין בשמחה על גלות ישראל כשנכנס אב, כן הוא ריבוי השמחה על ישועת ישראל ומחיית עמלק משנכנס אדר. ואם באב לא מיעט בשמחה כי הצרה לא נגעה בו, לא יוכל לשמוח בשמחה פנימית בחודש אדר.

ולכן ניתנה בפורים מצות מתנות לאביונים, דאם אין האדם מרגיש בצער ע"י שמשתתף בצרתו של חברו אינו מרגיש גם בהשמחה באמת, ורק על ידי שמרגיש בפורים בצערן של אביונים ונצרכים, זוכה לשמחה אמיתית. וזהו שכתב הרמב"ם (הל' מגילה שם הי"ז) "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים", והבן.

ובזה יתבאר, דאף שבשאר יום טוב צריך הרמב"ם להזהיר ש"לא ימשך ביין ובשחוק וקלות ראש וכו' שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות כו", מ"מ בפורים שפיר יכול להשתכר, כיון שהוא שמחה אמיתית

בעומקא דלבא, הרי כל שירבה ויוסיף בשמחה פנימית זו עדיף טפי, ואין השכרות קרי הוללות וסכלות כלל, אלא הוא "שמחה גדולה ומפוארה" ששמחים באמת בצמיחת גאולתינו ופדות נפשינו שנזכה לה בשלימות בביאת בן דוד במהרה דיין.

לבנת הספיר

ועשית בגדי קדש... לכבוד ולתפארת (כח, ב)

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

כשהיה הגה"ק רבי ר' משה ליב מסאסוב זי"ע בליזענסק משובתי שבת קודש אצל הגה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, האזין לתורתו של הנועם אלימלך, ושמע שהוא מוכיח קשות את המסתופפים בצלו, שאינם מתנהגים בטוב כו' כו'. הרבי ר' משה ליב זי"ע, אשר הפלגת אהבת ישראל שהיתה בוערת בו - ידועה, התפלא ואמר: - "מדוע לא תמליץ זכות יותר על כלל ישראל".

השיבו הרבי ר' אלימלך זי"ע, והשתמש במשל:

- "מלך גדול הזמין חייט אצלו, שיתפור בגד להמלך כראוי וכיאות. החייט, בכדי שיוכל לחתוך ולהכין הסחורה כמידת המלך, צריך לידע ארכו ורחבו של המלך, גודל זרועו ורגלו וכדומה. בכך הוא מבקש מן המלך שיגביה ידו, ויושיטו בכיוון זה, שיעמוד ישר על הספסל וכהנה. הנה, אם היה עושה כדבר הזה בשאר מצבים, הרי היה מתחייב נפשו כמוריד במלכות. רק כשתופר בגד למלך, הרי זה כבוד ותפארתו.

"כן הוא הנמשל. בני ישראל הם בני מלכים, אמנם כדי לעשות להם בגד, חילוקא דרבנן, לרמ"ח איבריהם, צריכים להוכיחם ולומר כיצד יעמדו או ילכו, ואיך יגביהו ידיהם, וכיוצא בזה. אין זה גריעותא בכבודם, אדרבה זה תפארתם ולטובתם..."

ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ד' תמיד (כתל)

סיפר רבינו שליט"א (בסעודת ז' אדר תשמ"ט):

לרבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע היה חסיד אחד, סוחר שמכר פולין (באנדלעך) של קאווע לטובת הצבא. במשך הזמן, עלה בלבו תחבולה כיצד להשתכר ממון הרבה. קנה שקים של הקאווע והוציא פולין הרבה, ועל מקומם הניח קטניות הזולים הרבה ועירבבן יחדו, ועל-ידי-זה נאסף לו מכל השקים כמות יפה של קאווע למכור. וידע שאנשי הצבא לא ישיתו לב לכך, ועל-ידי-זה ירויח שפע רב. אך לא היו ימים מועטים, ואחרים שנתקנאו בו הביטו אחריו, עד שרשע אחד עמד על המצאתו והלשין עליו בפני הממשלה. ויבוקש הדבר וימצא, והיה צפוי לו משפט קשה, כי רמיית הצבא והמלכות היה קשור בעונש כבד ומסוכן. גמר בלבו לנסוע לרבי. באותו זמן, שהיה קודם ימי הפורים, נסעו מעירו כמה אנשים לרבם על פורים, ודברו על לבו שגם הוא יצטרף עמם, שהלא בין כך ובין כך אין הוא נוסע בימי הפורים לרבו הקדוש למונקאטש. נמנה וגמר ונסע להרבי האחר.

בינתיים הגיע יום-טוב של שבועות, נסע החסיד לרבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, כמו שהיה דרכו תמיד לנסוע למונקאטש להסתופף בצל רבו בימים טובים האלו. כשהגיע, היה נראה בעיניו שבלב רבינו זי"ע הקפדה עליו. [שכידוע הקפידו כל רבותינו הקדושים, החל מרבינו בעל בני יששכר זי"ע, ודורותיו אחריו, שלא ילכו חסידים לשני צדיקים. וכה מקובל מרבינו בעל בני יששכר שאמר שקשר חסיד לרבו הוא ענין נשגב, וחלילה לקלקלו. וכשם שאי-אפשר לאדם להיות לו שני אבות, כן תלמידים כבנים ואי-אפשר להם להתדבק בשני רביים.] וכאשר נכנס החסיד במוצאי יום-טוב לרבינו זי"ע, וסיפר לו על דבר המשפט והמסתעף, התנצל לפני רבינו ואמר:

"הלא רבינו דואג בכל יום רק אודות הגאולה שלימה, בכל פעם שאני נוסע לרבינו הוא טרוד במשיח, משיח וגאולה. והנה, לי יש משפט קשה, ואי-אפשר לדבר לרבינו אודות דבר זה". וסיים בדרך צחות **"החלטתי שיהיו לי שני רביים, האחד בשביל משיח והשני על צרותי"**.

חייך רבינו זי"ע, ופנה ואמר לו בהתרגשות:

- מה אתה חושב, אמת שאני דואג בכל עת שנזכה כבר להגאולה שלימה, ואף-על-פי-כן כל יהודי שיש לו צער ועגמת נפש, אין זה בא על חשבון זה, אינני שוכח מאף אחד. כלום עדיף אני מהשכינה הקדושה, השכינתא בגלותא היא, ואפילו הכי כל יהודי כשהוא בצער שכינה אומרת קלני מראשי ומזרועי. וכמו-כן אף שצערו של משיח כואב יותר מהכל, עם-כל-זה גם צער כל יחיד נוגע ללבבי...

דעה חכמה לנפשך

"על שם הפור"

"על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור" (אסתר ט, יז). מהראוי לתת לב למה נשתנה קריאת שם המועד הזה מן כל השמות של כל המועדים, שהשמות של כל המועדים נקראים על שם הנס, ואילו מועד הזה נקרא פורים על שם הפור שהפיל המן להרע לישראל.

כשעולה ברצון

תחילת כל פעולה הוא ה"רצון". כל פעולה שאדם עושה - בא בתוצאה מן הרצון שהתעורר בו לעשות פעולה זו. רק אחרי שעלה ברצונו לעשות דבר מסוים, והחשיב מחשבות היאך יוכל לעשות דבר זה, אזי הוא מגיע לידי עשיה, להוציא הדבר מן הכוח אל הפועל. על-דרך-משל, אדם הבא לבנות בנין חדש, עובר סדר כמה שלבים: א' הרצון לפעול ולבנות בנין, ב' מחשבת הבנייה - בפרטי הבנין ואופן בנייתה, ג' הוצאה לפועל - בניית הבנין.

"**מבשרי** אחזה אלו-ה'". כמו שהוא באדם כאן למטה, על דרך זה הוא כביכול למעלה. כל פעולותיו ומעשיו של הקב"ה בבריאת העולם, שורשן ברצון העליון, דמה שהקב"ה ברא את העולם הוא בשביל שעלה ברצונו שיהיה כן. וכן מצינו כמה פעמים הלשון "כשעלה ברצונו ית"ש לברוא העולמות", כי מעשה בראשית התחילה במה שעלתה ברצונו לברוא עולמות, ומחמת שכך רצה הקב"ה - נמשך הבריאה בפועל.

ענין ה"גורל"

ההשפעה האלוקי המהווה ומחיה את מציאות העולם, המשגיחה ומנהיגה את הבריאה כולה על כל פרטיה, יש לה כללים וחוקים מוגדרים. "מלך במשפט יעמיד ארץ". הנהגת הארץ הוא במשפט - בחוקים מוגדרים לסוגיהן. "הבורא ית"ש גומל טוב לשומרי מצותיו, ומעניש למי שיעבור על מצותיו". אכן כל זה הוא רק בהשפעה האלוקית התדירה שהיא בתוך מסגרת העולם. אבל כשמתעורר רצון העליון להטיב עם אדם, אז נשפע לו השפעת החסד אף אם אינו כדאי וראוי לכך. ולזה אמר החכם "אין טעם ברצון". כשעולה ברצונו ית"ש להטיב עמו, הרי אפילו כשאין טעם וסיבה להטבה הלז, אין זה גורם לעכב את השפע. ההשפעה האלוקית שבתוך מסגרת העולם - נשפעת רק בטעם. אבל ההשפעה הנובעת מרצון העליון, החסד הבאה משרש הראשון - שמשם נמשכות החיות גם למדות העליונות בעצמן, אינו צריכה לשום טעם וזכות. אלא כך עלה ברצונו.

זהו ענין הגורל, החלטה בלי טעם וסיבה. אדם המברר חפץ וחלק מן חפצים וחלקים אחרים, הוא מברר בטעם - מחמת שנראה לו שזה שמן יותר או נאה יותר. לעומת זה הלוקח על-פי גורל, מסכים בדעתו אל אשר יצא לו שמה הגורל את זה יקח מבלי טעם - רק ברצון. בגלל זה מצינו שציוה הקב"ה ביום הכיפורים להפיל גורלות, "גורל אחד לד' וגורל אחד לעזאזל גו" (ויקרא טז, ח). כי על-ידי העבודה למטה בעולם הזה בגורל - ברצון בלי טעם, מתעוררים למעלה רצון העליון להטיב לישראל. ואז נשפע החסד אף אם ח"ו אין ישראל זוכים בדיון.

פורים - על שם הנס

"בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתיים עשרה למלך אחשורוש הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש אדר" (אסתר ג, ז). לא פירש הכתוב מי הוא המפיל הפור לפני המן. אלא הכוונה הוא על ההוא דסתים, השי"ת, שהוא פעל ועשה שיהיה גזירת המן על-ידי פור הוא הגורל, המורה על ה"רצון". כי על-ידי-זה מתעורר למעלה הרצון שאין בה טעם, ואף-על-פי שנתחייבו שונאיהם של ישראל כליה ח"ו (מגילה יב, א), נשפע להם הישועה ברצון מבלי טעם.

"על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור", כי יסוד הנס מהמפליא פלאות היה הפור. ואם-כן נקרא שפיר המועד הזה על שם הישועה, כשאר המועדים.

על פי: בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ד אות ג

מילין שפירין

מלחמה לד' בעמלק מדר דר

צבא של שונאיהם, מן ההכרח שיכירו בטוב תכסיסי מלחמה, כדי שיוכלו לנצח. אם לא יתלמדו מקודם בתהליכי מלחמה, ומכל-שכן אם לא יכירו בדיוק איפה הוא השונא, מן הנמנע הוא שלא יכשלו במלחמתם. ולכן, כשמוטל עלינו החוב ללחום עם זרעו של עמלק בכל דור ודור, הלא צריכים אנו לדעת האיך מגישים למלחמה זו. צריכים להכיר בתכסיסי המלחמה, כדי שנוכל, בעזרת ד', לנצחם ולאבדם, כדי לקיים מצות "תמחה זכר עמלק מתחת השמים".

נחזי אנן האיך הרמב"ם מבאר מצוה זו. בספר המצוות (מצוה קפט) כתב הרמב"ם: "היא שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק"

"זכור את אשר עשה לך עמלק - תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח". כל איש מישראל יודע שעליו מוטל החוב לערוך "מלחמה לד' בעמלק מדור דור", ולמחות את שמו. ואדרבה, גאולתינו מן הגלות המר תלוי במלחמה זו ועקירתם לגמרי מן העולם, כי "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק". ובפרט בימי הפורים אלו, ימים אשר בו זכו ישראל לנצח את עמלק, הזמן גרמא ביותר להלחם עמם, ולאבדם לגמרי מתחת השמים.

אולם, בעריכת מלחמה עם שונאים, כשחיילי מדינה אחד רוצים להלחם עם

לוחמים מלחמת ד' בעמלק ממש (עיין שו"ת אבני נזר סימן תקי"א אות ד', וכעין זה באור שמח פ"א מהלכות מגילה ה"א). והנה זה ודאי שכל אחד מאתנו - אילו זכה להיות באחרית הימים במלחמות ד', הרי פשוט שהיה יוצא למלחמה במסירת נפש והתרגשות עצומה שזכה להיות חלקו בין לוחמי מלחמת ד'. כן בהרגשה זו צריכים להתעורר בכל שנה ושנה בקריאת המגילה - כשמעוררים הנפשות להלחם בו.

ובאמת לא רק בקריאת המגילה, אלא גם שאר ענייני ומנהגי פורים, כגון נגונים על פסוקי שושנת יעקב וכדומה. כל שמעורר אצל העם רגשי שנאה לעמלק ולכוחות הרע, הם בכלל מצות מחיית עמלק, ואפילו עניינים הנראים בחיצוניותם כמשחקי ילדים, כגון "פורים שפיל" וכל כיוצא בזה, הרי חוץ מקיום מצות שמחת פורים, יש בכל זה קיום מצות עשה מן התורה, יען שהוא בכלל מה שכתב הרמב"ם שהמצוה היא "שנעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרז העם לשנא אותו כו'", כי בודאי יש בכל מנהגים אלו השפעה על העם לעורר אצלם שנאה לשונאי ישראל ולזרע עמלק. והיא היא המלחמה לד' בעמלק מדור דור.

מקורות: דרשה מכ"ק אדמו"ר שליט"א בהיכל הישיבה לפני ימי פורים תשנ"ה.

מהקדימו להרע לנו, ושנאמר זה בכל עת ועת, ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו, ונזרז העם לשנא אותו, עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן. והוא אמרו ית' (דברים כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק. ולשון ספרי זכור את אשר עשה לך - בפה, לא תשכח - בלב, כלומר, אמור מאמרים בפך שיחייבו בני אדם שלא תסור שנאתו מהלבבות כו".

והנה בהתבוננות קצת בדברי הרמב"ם אלו, מתבאר עומק הבנת קיום המצוה וזכור את אשר עשה לך עמלק. דלפי דברי הרמב"ם המצוה היא "שנעורר הנפשות במאמרים להלחם בו, ונזרז העם לשנא אותו עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן", כלומר, מה שמעוררים השנאה לעמלק שנרצה להלחם בו ולאבדו - הוא חלק מעצם פעולות המלחמה. שהרי מלחמה יכולה להיות רק מתוך הרגש שנאה להשנא על הרע אשר עשה לנו. ועל כן ההתעוררות להזכיר מעשיו הרעים היא כבר פעולה מהמלחמה עצמה. ובזה גופא אנו כבר לוחמים עם עמלק עכשיו [ולא כמובן הפשוט שמלחמת עמלק עתידה להיות רק באחרית הימים].

ולכן גם במעשה קריאת המגלה, שעל-ידה מעוררים שנאה על עמלק, יש קיום ד"זכור את אשר עשה לך עמלק", ובזה

בענינא דיומא

החודש אשר נהפך

מושלים בחדשי השנה, כל מזל ומזל במשך חודש. הם משפיעים על העולם לרעה או לטובה, כפי מהלך המזלות ונטיותיהם, והשפעתה גדולה על האיש הנולד בשעה של המזל (עיין שבת קנו, א-ב).

תמצית ביאור הדברים: הי"ב מזלות, הם רצועה מדומה של כוכבים המקיפה את השמים, המחולקים לשנים עשר חלקים [מזלות]. כל מזל נקרא בשמה, על שם צורה שדומה לצורת קבוצת הכוכבים שבאותה חלק. והנה, תנועת כדור הארץ ביחס להשמש, היא במרכז מסלול המזלות. ולכן, ממקומו של אדם בכדור הארץ נראות מזלות שונות בזמנים שונות בשנה. כי תנועה זו נמשך למשך שנה שלימה. ולכן, מקום זריחת השמש ביחס לכוכבים אלו משתנה בכל יום ויום בקצת,

חודש אדר שני - אין בו מזל

"אין הכשפים שולטים במי שנולד באדר שני", כך כתב רבינו אפרים (על התורה, הביאו החיד"א בספרו דבש לפי כ"ט). ומבאר בזה רבינו בעל בני יששכר ז"ע (בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר א אות יא, ומאמר ד אות יא) להיות שהכשפים נעשים על פי זמני וסדרי המזלות, בשעה פלונית וביום פלוני. ואדר שני, יען שהוא נוסף על הי"ב, אין לו מזל, ולכן אין הכישוף שולט בו.

"אמר לה הקב"ה [לישראל], בתי, שנים עשר מזלות בראתי ברקיע, ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל כו" (ברכות לב, ב). י"ב מזלות אלו המה: טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאזניים, עקרב קשת, גדי, דלי, דגים. י"ב המזלות

לעם ישראל. דהנה ישראל מונין ללבנה על פי קביעות העיבור שקדשוהו החדש, ואין הם מונין כלל לחדשי השמש ולתנועתה, על-כן המזלות משועבדים להחודש שקדשוהו בית דין של ישראל. והוא כפי שהוקבע ראש חודש מדי חודש בחדשו, על פי זה יתנהג עם בני ישראל בחודש הלזה, וכמו שידוע מה שדרשו בירושלמי בכמה מקומות הכתוב (תהלים נז, ג) לא-ל גומר עלי, שכשעברו בית דין את החודש בתוליה חוזרים, לאשר הטבע משועבד לישראל עם קרובו ית"ש. ולפי זה נחשב כל חודש לפי המזל המיוחס לו מראש חודש שקדשוהו בית דין - על-פי הלבנה - עד סוף החודש. ונמצא כי בחודש הי"ג - אדר שני - אין מזל בו, ועל כן אין הכשפים שאין-כן בנכרי, שבודאי הוא משועבד לפי משטרי המזלות, והלא המה הולכים כסדרן י"ב מזלות, אין חילוק בין שנת העיבור כלל.

כישופי המן המנחש

הנה רבינו בעל בני יששכר זי"ע כותב (סם), שהמן הרשע שהיה מכשף גדול (עיין פרי עץ חיים שער יט פרק ה), עשה הכל על פי כשפיו. אכן המגיד מראשית אחרית הפועל ישועות בקרב הארץ, הכניס בלב המן להפיל פור, ובהשגחה עליונה נפל הפור על חודש אדר שני (ירושלמי מגילה פ"א הל' ה) אשר הוא מבלי מזל, ואין שולט בו כישוף, ונתבטל כישופי המן המנחש.

ומחודש לחודש רואים בזריחת השמש מזל - קבוצת-כוכבים - אחרת. וזהו שכל מזל ומזל שולט לחודש שלו - למשך חודש (עיין רמב"ם פ"ג מהלכות יסודי התורה).

ואם-כן, תמצא, שחודש הי"ג - חודש אדר שני, אין לו מזל מהי"ב מזלות אשר ישלוט עליה.

אין מזל לישראל

כתב רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (שער יששכר מאמר פרשת זכור אות יא) שלכאורה הדברים קשין, וכי המזלות עומדים מהלכתן בחודש אדר השני, הלא המה הולכים כסדרן ויסובבו ולא ישנו את תפקידם (עיין ראש השנה יא, ב וברש"י), והייתכן לומר כי בחודש אדר ב' אין בו מזל. ובפרט, הלוא פשוט וידוע לבעלי התכונה, כי מזל החודש, מדי חדשו בחדשו, אינו מכוון כל כך בדיוק להתחיל בראש חודש, רק לפעמים יתחיל באמצע החודש וילך עד אמצע החודש שלאחריו. רק כיון שלעולם יגיע המזל הזה בחודש הלז, על-כן נקרא על שמו. ובחודש אדר שני גם-כן, הרי במציאות מתחיל מזל דגים למשל באמצע ימי חודש אדר א' בערך, ונמשך עד אמצע חודש אדר שני, ואחריו מתחיל לעלות מזל טלה של ניסן. ואם-כן איך שייך לומר שאין מזל באדר ב'.

ומיישב רבינו זי"ע, כי זה שאמרו שאין מזל בחודש אדר ב' - זה רק בנוגע

גבוה. ולזה הוכיח בהכרח כי אין מזל כלל באדר שני, עיין עוד שם.

צירוף הוי"ה של חודש אדר

איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער הפורים, ועיין בקב הישר פרק צט) שלכן נתן המן הרשע את נפשו להיות מיצר לישראל בחודש אדר דווקא, ולא בשאר החדשים של שאר ימות השנה: כי י"ב חדשי השנה הם נגד י"ב צירופי שם הוי"ה, ועל כל חדש נתמנה צירוף אחד, ובחודש אדר הוא הצירוף בהיפוך אתונו, כזה: הוה"י, שהוא סוד הדין. ולכן הזכיר המן הרשע השם הוי"ה מהופך: "וכל זה איננו שוה לוי" (אסתר ה, ג), סופי תיבות הוא הצירוף בהיפוך. כי כיוון בזה לעורר דינים כפולים על ישראל: האחד שהזכיר את השם בהיפוך, השנית שהיה מזכיר השם בסופי תיבות ולא בראשי התיבות.

אבל אסתר המלכה היתה מכוונת להפך מדת הדין לרחמים. ולכן אמרה השם רמוז בראשי תיבות, וביושר: "יבוא המלך והמן היום אל המשתה" (אסתר ה, ד). כי באותה סעודה היתה מכוונת להפיל את המן מגדולתו, והקב"ה הסכים על ידה. אבל בחכמתה הבינה שצריכה גם כן קצת דין, כדי שיהיה הדין נוקם בהמן צורר היהודים, ולכן כתיב (אסתר ז, יז) "כי ראה כי כלתה אליו הרעה מאת המלך", מלכו של עולם, שבזה היה השם ביושר - ברחמים,

אולם עיין ביערות דבש (ח"א דרוש ג), שמפרש בזה קצת באופן אחר, על-פי מה שאמרו במדרש, כי משה אמר ליהושע בחר לנו אנשים (שמות יז, ט) - אלו שנולדו באדר שני, כי אין להם מזל ולא יחול עליהם כישוף. והנה כשתעיין במדרש ותרגום שני למגילה, תראה כי המן הרשע אמר שכל מעשה משה היה על-ידי כישוף, וכן כל מנהיגי ישראל דור אחר דור, ועל-ידי כישוף הצליחו ולחמו נגד העמים. ואם כן היה המן ירא לנפשו מאי אהני ליה, הלוא בבוא היום יעשו כשפים על-ידי מזלות ולא יהיה יכול להם שום אדם. אמנם בנפול הפור באדר שני, הוא הירח שאין בו מזל ולא יחול בו כישוף, שמח שמחה גדולה ואמר לריק יקומו וינחשו.

והביא ראייה ממינת משה, שהיה - לדעתו הרשע - גדול שבמכשפים, איך מת ולא עשה בכשפים לחיות, כאשר יאמינו הטפשים שיש ביד המכשפים לפעול להאריך ימים קרוב כימי אדם, אלא ודאי שמת באדר שני ששם לא הועיל כישוף. והוא לא ידע דלכך מת ביום שנולד, דהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים כו'. וזהו גופא היה הוכחתו שבאדר שני אין מזל כלל, כי אמרו במדרש, שעמלק בלחמו עם ישראל לקח כל מי שנולד באותו חודש, כי אז מזלו בגרם המעלות, ואם כן איך יתכן שימות משה בירח שנולד - שבו מזלו

כוח החדש בעצמותו וצירופו בשם הוי"ה ב"ה, נהפך לטובה ממה שהיה מקודם הפוך לגמרי, ונצולו על-ידי זה מגזירת המן. והצירוף הוה"י נשאר על תמוז, שאותיות הנוקבין על הדוכרין... עד ירחם ד' במהרה בימינו.

ומוסיף רבינו זי"ע (שם במאמר ימי ששון אות יד) לפרש הכתוב (אסתר ד, יא) "ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים יום", שדייקו המפרשים מדוע צריכה רחמים ביותר לאשר לא קראוהו שלשים יום דייקא. ויש לומר, שנת"י ראיה ואמרה אסתר המלכה - במה שנתלבש בה אור השכינה הקדושה להמליץ בעד כלל ישראל ולהצילם - לאשר "לא נקראתי לבא אל המלך", מלכו של עולם ית"ש, "זה שלשים יום", כי החודש הזה אדר בעצמותו כולו הפוך ואינו היחוד "אשר נקראתי", בחינת מלכות, "אל המלך", דכר כביכול, להיות היחוד זי"נ, ונמצא הוא דינים, כאשר שמח המן שנפל הגורל על חדש זה. אך עזרנו השי"ת, ונתהפך החודש לטובה בצירופו, והיתה הישועה לישראל.

שמורה רחמים על ישראל, אמנם נרמז בסופי תיבות - לרמז על הדין שיבא על המן ובניו.

אמנם, כותב רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (שער יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ראשון לחדשי השנה אות י), הרי לדין נמצא בכל סידורי האריז"ל ובמשנת חסידים הצירוף באדר רק מסופי-תיבות עירה ולשורקה בני אתונו (בראשית מט, יא), ולא בהיפוך לגמרי. ואילו צירוף אשר היפוכו לגמרי הוא לדין בחודש תמוז, שאז הצליח מעשה הסט"א בשני החורבנות. ובאמת ראה המן המכשף שבחודש אשר יהיה צירופו בהיפוך, יהיה הריסה לשונאיהן של ישראל. ובאמת שייך צירוף זה לחודש אדר, כי בחודש הראשון, חודש ניסן, מתחיל צירוף הוי"ה כולו ישר - יהו"ה, ובחודש האחרון, חודש אדר, היה צירופו להיות כולו היפוך, הוה"י. אבל אז באדר, הפך השי"ת את הצירוף מחודש אדר מסדר החדשים, ונעשה צירופו הוה"י, כמו שהוא לדין.

וזהו (אסתר ט, כב) "והחדש אשר נהפך להם מייגון לשמחה ומאבל ליום טוב", היינו

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חזרת נפשנו.

ממכתב קודש של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

